

ERDÉLYI GAZDA

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET

HIVATALOS

KÖZLÖNYE.

Megjelenik minden kedden egy iven és az egyleti tagoknak ingyen küldetik meg.

Nem tagok egész évre 2 forint fizetnek elő, féléves előfizetés el nem fogadjatik.

Pénz- és értékküldemények az

ERDÉLYI GAZDA KIADÓ-HIVATALÁHOZ,
a lap szellemi részét illető közlemények az
ERDÉLYI GAZDA SZERKESZTŐSÉGÉHEZ
csatolandó.

A hirdetési díjszabályzatot lásd az utolsó lapon

Szerkesztő bizottság: elnök Dr. Berde Áron; Girsik János, Szabó Sámuel, Vörös Sándor,
felelős szerkesztő: Gamauf Vilmos.

Tartalom: Miképen lehet a földadón könnyebbíteni? Dr. B. Á. -- Mikor fogjunk az aratáshoz? -- A szőlő magfájának művelése. Szentgyörgyi Lajos. -- Ki őrizze a gyümölcsöt? Ébner Sándor. -- A fecske nem ellensége a méheknek. -- Egyvelog: Hibaigazítás. Értesítés Marostordai állathállítás. Értesítés -- Piaczi árak. -- Hirdetések.

Miképen lehet a földadón könnyebbíteni?

Panaszolunk a földadó súlyosságára s e panaszra van is annyibau okunk, hogy Európa összes államai közt egyedül mi adjuk át a föld katasteri tiszta jövedelmének 26 1/2 %-át az államnak adó fejében; de hogy az adó ezen magasságában is terhesen hordozható, annak jó részt a gazda maga az oka, s az adó terhes volta elleni panaszra épen ugy emelhető önmaga ellen, mint az állam ellen.

Azon véleményben vagyok, hogy a földadó terhét a gazda magára nézve elhordozhatóvá teheti; s véleményem igazolására sietek is, ne hogy olvasómuak ideje legyen engemet állításommal együtt elítélni.

Az én okoskodásom a mi földadónk természetén alapszik s ebből fogom bevezetni és kimutatni az utakat, melynek a földadó könnyebbségére vezetnek.

A mint tudva van, a mi földadónk a föld tiszta jövedelmére (hozadéka) van állapítva. E tiszta jövedelem pedig nem a földnek egyes évekből mutatkozó valószínű tiszta jövedelme, hanem egy több évi jövedelemből kiszámított átlagos jövedelem, mely jó részt csak képzelni, a mennyiben az pontosan tán egy évben sem válik be, hanem annál egyik évben tán több, a másik évben tán kevesebb: a szerént, mint az időjárás és gazdasági conjuncturák változnak. Ehhez járul tovább-

bá, hogy az az átlagos, katasteri tiszta jövedelem azon helybeli minden ugyanazon osztályu föld után egyenlő mértékben számitatik ki, tekintet nélkül a gazda vagy tulajdonos egyéni tulajdonságaira, ügyességére vagy ügyelenségére, értelmességére vagy léhaságára, szorgalmára vagy hanyagságára. Az átlagos jövedelem csak a földnek szokásos művelés mellett hozadékan alapszik, nem ügyelve arra, ha valjon az tényleg ugaros és külterjes, vagy pedig belterjes váltó rendszer mellett műveltetik és hozza be évenkénti termését. Tehát a katastrális jövedelem ismét egy átlagos gazdaskodási módot tart szem előtt, a melyen mint közepén, alul is, felül is sok gazdaskodás esik. És mi több ezen átlagos földjövedelem megadóztatásánál még azt sem veszik tekintetbe, ha valjon az adózó föld jövedelme az adófizető földtulajdonos zsebébe foly-e be, vagy pedig annak egy tekintélyes részét ő kamat vagy más tartozás fejében kell hogy átszolgáltassa hitelezőinek, követelőinek; az adós földbirtok egész átlagos jövedelme után fizeti a földadót, tehát sokszor oly jövedelem után is, a mely tulajdonképpen nem az övé hanem a másé vagy másoké.

Mindezek azt mutatják, hogy a földadó alapja, a katastrális tiszta jövedelem korántsem esik össze az adófizető valószínű adófizetési képességével, hanem azon vagy alól marad, vagy pedig azt meghaladja. És ez kiváltképpen terhessé válik akkor, ha az adóláb magas, vagyis ha az adófizető kiszámított földjövedelmének sok százalékát köteles adó fejében az államnak átengedni. E baj tovább fokozódik s az adóteher sulya még sulyosabbá válik az ugynevezett általános jövedelmi pótdadó és a földadó után kiróni szokott megyei és közsegi pótdadók által.

A katasteri jövedelemre alapított adózás kétségen kívül lényeges fogyatkozásokban szenved; legfőbb baja az, hogy a föld szokásos termőképességét, nem pedig annak valószínű hozadékat adóztatván meg, nem tekintve a kezelő gazda személyi befolyását a jövedelemre; különböző lényeges jövedelmeket

egyenlő adóteherrel ró meg, a mi az adózási egyenlőség elvét sérti.

De a földadónak épen ez a hibája nyitja meg a gazda előtt az utat arra, hogy adója terhét magára nézve könnyebbé tegye. A földadó egyszer megállapítva ugyanaz marad hosszú időn át, akár nő, akár fogy a föld jövedelme. Ha jövedőben két, három vagy akárhány annyit is termel is a gazda, mint az előbbi években,— földadója csak annyi marad; ha két egyenlő minőségű és terjedelmű birtok közül az egyik tén három annyit terem, mint másik társa, azért a több jövedelemből semmivel sem fizet több adót, mint társa a kevesebből. Pedig több jövedelemből csakugyan könnyebb fizetni ugyanazt az adót, mint a kevesebből. Ebből azt a tanúságot vonhatni, hogy a mely földbirtokos adóján könnyíteni akar, megteheti, ha javítja gazdaságát s eképpen fokozta annak jövedelmét.

— A gazdaság tiszta jövedelmének fokozása két uton történhetik, t. i. ha ugyanazon termelési költségek mellett nagyobb termések hozására bírjuk kényszeríteni a földet, vagy ha ugyanazon terméseket, gazdasági eszközök és termelési módok javítása folytán, kevesebb költséggel bírjuk előállítani. Abban az esetben pedig, ha a gazda gazdasági költségeit is bírja apasztani s gazdasága termő erejét is fokozhatja, kétszeresen emeli jövedelmét.

1. A gazdaság termő erejét főképpen a trágya biztosítja és fokozza. Ez a föld erőadó tápláléka, mint az emberi testté a kenyér. Az igen erőteljes termőföld is megszűnik lenni jó termőföld, ha tápszere megvonatik tőle. Kis-Ázsia, mely a római birodalom dús magtára volt, ma koldus népet sorányan bír táplálni. Azért, kivált nálunk Erdélyben, hol az esővizek a hegyoldalak termőföldjének tápanyagait oly sokszor leszokták mosni s ezért a helyreépítésre oly nagy szükség van, a sok és jó trágya a gazdaság életkérdése. A civilizatio eléhaladása a gazdaságra nézve oly fontossá teszi a trágyát, mint a gyáriparra nézve a kőszent és gözt s a forgalomra nézve a vasutakat és távúrdákat. A szaporodó népesség a kenyér és hús szaporítását követeli, ez a követelés pedig csak a trágya szaporítása által teljesíthető.

2. De a trágya állatok terméke, tehát hogy sok trágya legyen, elegendő állat-állományt és jól kell tartani. Mi erdélyiek csaknem 1000 lábbal fekszünk magasabban, mint hazánk alföldje. Ezért több az esőnk, égálgunk is nedvesebb, de réteink és kaszálóink is több és jobb minőségű takarmányt adnak, mint az alföldön. Ez és még több más körülmény Erdélyt kedvezőbb állattartó vidékké teszi, mint a minő Magyarország rónasága. A természet ez által akarja lehetővé tenni, hogy a több trágyát szükségig több trágya-gyár vagy állattartása által szintén szort tehessen a jóllét bizonyos mértékére; a mi azért is szükséges, mivel Erdélyben a tél hosszúsága miatt több takarmányra, de több igás állatra is van szükség az aránylag rövid munkaidő alatt eszközzendő földmívelési munkák végeztetésére.

Az állattartás a föld megtermékenyítése által kenyeret biztosít a népességnek és a kenyér mellé még húst is ad annak

táplálására. Ruházati czikkeink legtöbb részét is azoktól kapjuk, úgy hogy bizton állíthatjuk, hogy házi állataink léteéhez van kötve az emberiség létezése. Ezért az állattartás oly fontos az emberekre és nemzetekre.

A ki tehát gazdaságát javítani, jövedelmét fokozni akarja, szaporítsa a meenyire csak lehet és javítsa marha-állományát. Az állat adómentes és mégis jövedelmez; takarékpénztára az a gazdának, melyből szükség esetében pénzt vehet ki, olyan mint a főkepenzes értékpapirossa, levágja ő is, azzal a szelvényt annak szaporodosában, a borjuban, csikóban, gyapjában s is.

Ezért teszik az állattartást oly fontossá a gazdaságban. E fontosság nyilvánul a közvéleményben, mely a rossz állapotokat mindig rossz gazdaság jelének tekintti, a melyek szegényre válnak a gazdának és kárára gazdaságának.

3. A mily szükséges a jó trágyás föld és a jó, erős igás állat a gazdaságban, épen oly szükséges a jó művelő munka, a mely a föld termő erőit meghódítja a gazdasági növények számára. A rossz munka elsilányítja a földet és ennek terméseit, egyfelől szaporítja a gazdaságban a munkát és költségeket, másfelől pedig csökkenti a termést, tehát a jövedelmet és így két kézzel dolgozik a gazda kárára. Mindenki tudja, hogy egy darab föld rossz termésének a letakarítása és a szemek megtisztítása sokkal több költségbe kerül, mint annak jó terméséé. Itt szó szerint beteljesedik, hogy a szegénység növeli a szegénységet. A jó munka természetesen ellenkező hatású, az növeli a gazdaság jövedelmét, tehát könnyíti az adó-terhet.

4. Azonban a jövedelem fokozás titka az előbbiektől egészen felfedezve. Azt sem kell kifeledni, hogy rend a gazdaság lelke, azért rendet és helyes arányt kell tartani a különböző mívelési ágak közt, a vetésforgásban, a munkában; künn a mezőn és benn a háztartásban és életmódban. E szabály megtartása bizonyosan könnyíteni fogja az adó terhét.

5. A sok közül még csak egyet „Mindent a maga idejében“ ez legyen jelszava annak a gazdának, aki adóját könnyebbíteni akarja; mivel a ki idő után szánt, vet és arat, az nagybárra csak elvesztegeti munkaerejét. A ki idő után kaszál és csinálja szénáját, annak háládatlanok állatai; az olyan jövedelme tekintetében nem elé, hanem hátra megyen és adója fizetését csak súlyosabbá teszi.

A ki pedig sok jó állatot tart; kövér földjét jól és a maga idejében megmiveli, terméseit jókor és gondosan betakarítja, rendet tart, úgy a jövedelem megszerzése, mint annak kiadása tekintetében, az bizonyosan fokozni fogja jövedelmét és könnyíti eddigi terhét.

6. A gazdasági költségek apasztása által is szaporíthatni a gazdaság tiszta jövedelmét. A jó gazdasági eszközök sok gazdasági erőt takarítanak meg a gazdának. Jó ekével könnyebben, többet és jobban lehet szántani, mint a rosszszal; a jó szekér biztossá és folytonossá teszi a vele való munkálkodást, holott a rossz akkor mondja fel a szolgálatát, a mikor arra épen a legnagyobb szükség volna. Ezért a jó és gondos gazda kiváló gondot fordít gazdasági eszközeire, azokban in-

kább ügyel a czélszerűségre, mint a külső csinra; habár a csint az izlést különben igyekszik párosítani a hasznossággal. Mily szép dolog pl. ha a gazda asztagai széna-kalángyái szép rendben, symmetrius alakban vannak rakva és tisztán tartva.

A mezei gazda szabad ég alatt végzi munkáját, nem pedig fedél alatt mint az iparos és kereskedő; ezért az időjárás sokszor belé száll munkájába és megakasztja azt. Jó igás állatok és gazdasági eszközök a meghátráltatott munka gyors bevégsését nagyon elősegítik.

A mezei gazdának néha jóval több a végzendő munkája mint a mennyi munkaerővel rendelkezik annak végzésére. Ilyen munkák a kapálás, szénacsinálás és aratás, melyek gyorsan követik egyik a más, miért a sok dolog összehalmozódik, a nélkül, hogy a munkaerőt arányosan lehetne szaporítani, vagy pedig a munkák végzését kár nélkül későbbi időre lehetne halasztani.

Ilyenkor érzi a gazda, hogy a jó kaszáló és széna gyűjtő, meg a jó arató gépek mily nagy áldásai lennének a gazdaságoknak. Fájdalom csak a jövődtől várjuk, hogy az említett gépek az erdélyi egyenlőtlen, hegy-völgyes földön feladatainknak kielégítően megfelelhessenek. Az eddigi gépek mellett gazdáink még mindig örömebbek folyamodnak, ha csak tehetik, a kézi munkához. A cséplőgépek kivételt képeznek, azok derekasán teljesítik teendőiket s azért nálunk is nagy elterjedésnek örvendenek. Itt-ott már a kisebb gazdák is összehordják gabonáikat s ennek elcséplésére gőz-gépet használnak. Mennyi gazdatiszt és közép-birtokos áldja a cséplő gépet azért, hogy a kézi cséplés egész tavaszig nyúló ellenőrzésétől megszabadította és sok lopással és más veszteségektől megója a föld jövedelmét. Megtakarítja a csűr és költséges magtárak építési költségeit.

A gazdasági jövedelem növelésére jelentékenyen befoly a gazdasági munkák eszélyes és erélyes végrehajtása is. Ugy tapasztaltam, hogy több értelmes, mint jó exequens gazda szokott lenni. A ki a gazdasági munkáknál a munkaerőket jól betudja osztani, az alkalmasabb munkaerőket jól kiudja használni. Azzal aránylag kevés erővel sokat és jól bir dolgoztatni, sok költséget megkímél s ezzel földjei jövedelmét szaporítja.

Dr. B. Á.

Mikor fogjunk az aratáshoz?

Az egészséges gabona rendes időjárási viszonyok mellett felülről lefelé kezd érni. Vagyis a kalász hegyétől kezdve mindig lejjebb és lejjebb. A jó gazda a szalma felső végére, a kalász nyakára szokott nézni; ha ez érett, úgy bátran neki lehet a sarlót vagy kaszát fogni.

De nézzük csak elsőben is magát az árpát és pedig mivel e tekintetben legértékesebb a tavaszi vagy mint általában nevezni szeretik a sörös árpa; miről lehet ennél az érettségi fokot megismerni.

Mivel a tavaszárpanak a szalmája is értékes takarmány, itt tehát kétszeresen vigyáznunk kell, hogy túl ne éri. De másrészt még a kereskedő sem szereti az ugynevezett aczélos árpát; arra is kell vigyáznunk, hogy korán ne történjék a le-

takarítás. Az árpánál tehát legalább is törjünk le egy kalászt s különböztessünk meg rajta három főrészt u. m. a gerinczet, a melyen a szemek ülnek, továbbá magát a szemeket és végül a szemek végében levő vékony szálakat. (Ez az árpa polyvája.)

Erre a három részre vigyáznunk; mert ezek mutatják meg, hogy mikor lehet az árpát aratni. Vigyáznunk ugyanis hogy mind ezen három rész egyforma érettségi színt mutasson különösen addig míg a vékony szálkája zöld, addig az árpát ne bántasuk.

Árpa után a rozs szokott megérni. Itt is a kalászra és ne a szalmájára nézzünk. Ha azt az időt akarnók bevárni, míg a szalmája is érett színt mutat, nagyon könnyen megjárhatnók; mert addigra a kalász annyira megmerevülne, hogy kis érintésre is lehullna vagy legalább is hullatná keményen a szemét.

De ime ott egy tábla buza! A piros kalászok sorban meghajtották fejüket s egész alázattal néznek az aratás elé.

Itt bizony a kasza már megkésélt; mert hát főregula, hogy addig arasd a buzát míg feje egyenesen áll. A magyarázat pedig abban rejlik, hogy mihelyt a buza megérett, lefelé szokta konyítani a fejét és a szemek fészke, a mit ugy neveznek hogy ondő, megtágul és természeti sajátságánál fogva hullatja szemét. Hej! szeret is a kanász ilyen tarlóra hajtani; mert nem csak húst szed magára a sertésfalca, hanem marad még árva-vetésnek is elég szem ott.

A buza legtöbbször már akkor is érett, midőn a szemnek még mindig zöldes színt mutat. Azért gazda uram ugyancsak nyisd fel a szemedet és vedd hasznát a tudományodnak. Ha tanácsomat akarod követni, hát így járj el. Szakíts le egy olyan kalászt, mint a milyen érett legtöbb van a földeken. Azután végy ki abból szemet s próbáld ujjaid közt szoritani. Már most ha fejéres tejes nedvesség jön ki belőle, úgy várj még néhány napot; de ha inkább egy kis vizes nedvesség mutatkozik, sőt ha a mag már ragadós pépes belü is, fogd neki Isten nevében a kaszát; mert az ilyen korában aratott buza a szalmájában még utánérik s ebből lesz az igazi aczélos buza s oly nehézséget nyom, hogy a kereskedő is kapva kap rajta.

Persze az idő nem vár s egyszerre mind nem lehet letakarítani; azért ugy czélszerű a munkát beosztani, hogy a magának való maradjon utolsó. Ennek meg ugy jó, ha akár egy kissé túlérte is. A túlérte szem mindig duzzadtabb és vastagabb lesz, hanem aztán jóval könnyebb is; meg se molnár, se kereskedő nem igen töri magát érte.

Legutoljára érik a zab. Itt is vigyázat kívántatik; mert ha megkésünk vele, akkor nemcsak a szemét hullatja, hanem letörik az egész feje is. — A letakarításra a zabnál is azt az időt kell választani, a midőn a gazda azt szokta mondani, hogy most vált csak igazán neki az érésnek. Ha mindjárt a szalmája nem is sárgult még egészen meg, annál jobb lesz takarmánynak.

Csak hogy aztán valaki meg ugy ne járjon, mint az én egyik szomszédom tavál járt. Elmondom az esetet, hogy más is okuljon belőle.

Felkért egyik vasárnap délután, hogy mennék ki vele a mezőre a zabokat megnézni, valjon beleállíthatná-e részes aratóit. Mikor aztán az idő hűvösült, hát mi biz ki is ballagtunk s én a zabot látva, egész biztosan és határozottan tanácsoltam neki, hogy bátran vágathatja, ha mindjárt még zöldes is a szalmája.

Szomszédom tanácsomra másnap kezdte is a zab aratást s míg egyrésztől aratták, addig más résztől még kévékbe is kötözték.

Ezt azonban csak akkor tudtam meg, midőn szememre lobbantá szomszédom, hogy mégis egy kissé korán volt a zabot learattatni, s mennyiben az egész szalmája a kazalba felmelegült és megfűledt.

Persze, hogy felmelegszik, megfűled, sőt teljesen meg is romlik, ha azt kévékbe kötés előtt jól ki nem szárítjuk. Azért szokták a zabot legalább is 24 óráig markon hagyni, hogy a szivós szalma kiszáradjon. Ha zabunk aratásával nem késünk s szerencsésen eső nélkül kinyomtatjuk, úgy szép fehér és sulyos szemet kapunk s e mellett a szalmája is oly értékes lesz, hogy nagyon is fölér holmi rosz szénával.

Akármiikor inkább, csupán aratáskor nincs szükségünk esőre. Ilyenkor szeretjük a jó sütős meleg napokat. Megtörténik azonban akárhányszor, hogy biz megerednek az egek esatornái. Van aztán kár elég. Kinek az asztagát találja félben, kinek a keresztjei a mezőn csirzanak. Azért aratáskor a lehető teljes erővel, kitartással és szorgalommal fogjunk a munkához s minden kis jó időt használjunk fel, nehogy aztán lassúságunkat szánon-bánom kövesse. (Gazd. Népl.)

— Az aratásról közlött cikkeink sorának kiögzítése gyanánt álljon itt még Szántó Menyhértnek a „Gyak. Mezőgazda“-ban kiadott cikkecskéje „a gabona után- és túléréséről“.

Több szerző több oldalról világosítja meg ugyanezt a közérdekű tárgyat.

— Ha teljes érése előtt vágjuk le a gabonát és szólnak, napnak kitesszük, a mag s az anyanövény közt nedvkeringés lévén, a zöld részekből még tartalékanyagok vándorolnak a magba; ez az utánérés, mely csak néhány óráig vagy néhány napig is tarthat. Tehát az utánérés még hozzájárul termésünk szaporításához, a szem tartalma több lesz; de térfogata már nem nagyobbodván, nyer súlyban. Az utánérésnek azonban még egy szerepe van. A levágott növény, továbbá a mag — mindaddig, míg csiraképessége megvan — némi élettevékenységgel bír, — jöllehet ez élettevékenység nagyon csekélyre is száll alá.

Növényi részek annál könnyebben eltarthatók megromlás nélkül, minél csekélyebb élettevékenységben vannak. A mag élettevékenysége akkor lesz legcsekélyebb, ha az anyanövény-nyel való összeköttetése bevégződött. Ezt nemcsak a teljes, hanem az utánéréssel is éri el.

Ha teljes állapotban vágjuk le a gabonát: az utánérés nem képes mindazt potólni, a mit a mag még nyert volna, ha az anyanövény gyökereivel és még élő leveleivel lábán marad. —

Viaszerés után csekély már a zöld rész; leginkább a gyökerek vesznek meg fel anyagokat a talajból.

Mit nyer a növény, ha lábán túléri? Az utolsó időben leginkább ásványi anyagok halmozódnak fel benne; tehát a túlertt gabona jobban zsarolja a talajt, hacsak azt nem vesszük tekintetbe, hogy sok szem kipereg és ott marad a földön; de ez nem volt termelésünk célja. Kiperegnek pedig a legsúlyosabb szemek, már azért is silányabb lesz a minőség. A túlertt gabonaszem fakó, nem aczélos, malmaink nem szeretik, mert szégyényebb lisztet ad, kevesebb benne a protein, (siker) a mit némelyek annak tulajdonítanak, hogy az érés utolsó idejében aránylag több szénhidrát (keményítő) halmozódik fel a magban, mint a protein. De e mellett azt sem lehet figyelmen kívül hagyni, hogy a java szemeket nem takarítottuk be s így nemcsak a rán y l a g kevesebb a protein a magban, hanem kevesebb az absolute is az egész termésben.

A túlérés tehát azért káros, mert a termés színe-javát elvesztívén, mennyi-és minőségileg hitványabb lesz; a sejtek szétválván, a gabona térfogatsúlya csekélyebb lesz; a búza nem lesz piros, aczélos, hanem fakó, amit a kereskedő nem szeret. A magnak épségben való eltartása végett nincs szükség a túlérésre, elérjük azt az utánéréssel is, ha viaszos érésében arattuk le a gabonát.

A szőlő magfájának (jövendőbeli termővesszőinek) mivélése.

Sokan és sokszor írtak már e tárgyról is az illető szakemberek s még olyanok is, a kik minden megfontolás, gyakorlati próbák, észleletek nélkül csak úgy hamarjában — jó hiszeműleg — papírra szokták tenni gondolatukat. S aztán pedig meg jó ennek is a maga baja.

A véleménykülönbség itt is két táborra osztotta a gondolkozó és kevésbé a dologgal foglalkozó szőlészeket. Igen, mert támadtak s minduntalan támadnak — a mint kell is lennie ujitók s még többen utánzóik.

S pedig — véleményünk szerint — ha valaki reformálni akar, arra kell törekednie, hogy ujitása által könnyítsen és olcsítsa a dolgot. Már pedig azok, a kik eltértek a szőlő magvesszőinek régebbi gyakorlatban volt mivélési rendszerétől azok sem egy, sem más tekintetben nem követtek el előnyös dolgot.

Hála azonban e téren is „a régi jóhoz való ragaszkodás“ geniuszának! a nagy tömeg mégis-mégis „apái példája szerint“ tisztítja meg a jövőbeli termővesszőket a kacsók és honalyaktól.

Látható e szerint, hogy szerény személyem melyik tábor „közvitéze“.

Különben — úgy vélem — nem mondtam ujságot, hisz én ezt majd minden évben hangoztatni szoktam s hangoztatni különösen azért, hogy ha lehetne többé, legalább az irodalmi termékekben ne kardoskodnának az illető írók, szerkesztők vagy épen „másolók“ anynyira a mellett a honaljak és kacsók két-három szemre vissza csipkedése, illetve csonkítása mellett.

Igaz, hogy oly szépen igyekszik némely szőlészeti írók

behbizonyítani azt, hogy a meghagyott hónaljok „szoptató dajkái“ a levél tövében ülő „anyarügyeknek“ s hogy ezeknek s az ezekkel szemben levő kacsóknak letépése által mennyire megsérülhetnek a rügyek s épen tönkre is tétetnek. S tovább menve, még azzal is igyekeznek fölfűtteni a jóhiszemű — inpraktikus — termelőket, hogy azok a csonka hónaljok is termést hoznak, nemcsak, sőt a korai fagyoktól mentik meg a valódi termő rügyeket, az által. i. hogy előbb kihajtanak ezekenél s ha jön a fagy, azokat seprici „s megvan mentve a háza.“

S ha nincs veszedelem, tetszés szerint hagyjuk meg vagy távolítjuk el azokat a „patkancza“ „anyarügymentőket“, a szerint, a mint több vagy kevesebb termést akarunk produkálni.

Hogy mennyiben fér össze ez állítás a valószínűséggel, mondanunk sem kellene, azonban egy pár kérdést teszünk föl, melyre ügytársaink válaszoljanak s aztán válasszanak!

Ha visszacsipkedten meghagyunk hónalj és kacsót s mint „szoptató dajkákat“ csak ősszel s esetleg Orbánnap felé távolítjuk el azokat, nem-e biztosabb veszedelemnek tesszük ki azokat a drága rügyeket, melyekből fáradságunk jutalmát várjuk? De meg aztán ki áll jót érte, hogy az anyarügyek is mind addig alva maradnak, míg a dér elsöpri az állítólagos véd-lombkoszorút? Nem-e kihajthatnak — ha kevéssel később is — azok a „szoptatott védenczek“ s vége ekkor mindennek?! S ha pedig — jó szászaink hagyományos szokása szerint — Orbán napig mind borsózhatik hátunk a dér rémületétől s be is következik annak dulása nem egyszer, még ha nem is hajtottak volna ki azok a „képzelt védenczek“, vajjon május 25-én túl kihajtva lesz-e annak terméséből használható bor?!

Szóval oly hypothesisek a jelzettek, melyeket mielőtt világgá bocsátánk, nemcsak hétszer, de 77-szer is meg kellene fontolnunk. De hát mily nagy akadály a munkában, a „kárkázásba“ bár mi módon történő kikötéssel azok a csonka hónaljok?!

Végzetlenül sajnálnók, ha valaki akadékoskodásnak, vagy tudja a jó ég mi egyébnek tartaná felszólalásunkat, vagy épen ösdisággal kezdene vádolni!

Nem, — egyedül az ügy iránti meleg érdeklődés s a több évi tapasztalat mondatják e sorokat tollamba.

Én megvallom, soha meg se próbáltam ezt a czifra, de egyszermind nagyon komplikált historiát. És nem pedig azért, mert ősapáink mivvelési rendszere. t. i. a hónaljok és kacsók idejében való kiméletes (jó éles kis kaczor vagy más zsebkés) eltávolítása által nekem mindig akkora termésem szokott lenni, melynél többet kívánni is telhetetlenségre mutatna.

Csak hogy mondom, nem szagatni kell a jelzett részeket, hanem nagy kimélettel metszeni vagy — azon üdén — körömmel lecsipni.

Igaz, hogy e szerint is két oldalról nyitunk utat a rügy megromolhatásának, de ezek oly gyorsasággal beheggednek, miszerint abból kár — a mint nálam s másutt is a példa mutatja — teljességgel nem származik. Mig ha, mint fentebb is

jelzém, e munkát metszőskor vagy plane Orbán napkor tesszük teljességgel nem heggedhetvén be a sebek, ha egyéb nem is; de nedvfolyás semmisítheti meg a termő rügyeket.

Itt nálunk Kolozsvárt is vannak követői az említett új rendszernek, kik nem egyszer érzékenykednek a fölött, hogy mi lehet oka annak, hogy az őik termése rendesen kevesebb, silányabb, fejtelenebb, mint az enyém, daczára annak, hogy a reformerek szellemében dolgoznak. Ugyhiszem, a mondottak megmagyarázzák!

Nem akarom senkire ráerőszakolni mivvelési rendszeremet csak azt vagyok bátor ismét, meg ismét hangsúlyozni, hogy gondolkozzunk sokkal komolyabban e dolog fölött is, mi előtt íránk, mert bizony-bizony őseink is megfontolták cselekedeteiket s még talán nem egyszer jobban, mint mi.

Hogy mely irodalmi munkák azok, melyekben az illetők e tekintetben igen nagyot akartak mondani s kiknek művei után aztán mások szóról-szóra czitáltak, nem szólunk, tudva van ez is olvasóink előtt, csupán arra kérem ez ügyet művelő tisztelt társaimat — kináikozó alkalommal ne sajnálják meggyőződést szerezni affelől, hogy gyakorlatban azt teszem-e, a mit itt írok és olvastatok.

Kolozsvárt.

Szentgyörgyi Lajos.

Ki őrizze a gyümölcsöt?

Alig ismerem bosszantóbb, kellemetlenebb körülményt, mintha reggel végignézem gyümölcsessel megrakott fáimat s azt látom, hogy valami torkos suhancz vagy „szevedélyes gyümölcskedvelő“ — ki engedélyt nem kért, de nem is kapott volna — hivatalosan ott járt és megszede a legszebb almát, körtét, barackot; de szedési buzgóságában még letördelte a szép fák ágait és sok évi fáradságom, várakozásom jutalma néhány perc „ietős munka“ után kárba vészett. Az éjnek pomologusai nem válogatósak; a „sietős az utam nagyon“-féle népdalt kézzelfoghatólag danolják; a kerttulajdonos pedig reggel fogcsikorgatva mondja reá a rimet: „bárcsak csiphetnélek nyakon.“

Mondok ez ellen egy ártatlan kis szert.

Gyógyszertárban vegyünk oleum-krotont és avval kenjük meg bizonyos mennyiségű almát, körtét, barackot; de jegyezzük meg jól, melyik a megkent. Legczélszerűbb a megkent gyümölcs tövén kis késsel keresztvágást tenni, hogy szedéskor megismerhessük.

E csekély költség és munka végeztével nyugodtan alhatunk.

A csillagok miriádjai ragyognak az égen; mindenütt csend és nyugalom uralkodik; a hold méltóságteljesen világít; az egész természet pihenőt tart, hogy néhány óra elteltével megijodva, szebb színben, ragyogó harmatcseppekkel feldiszipve találja a felkelő nap.

Ez általános, majdnem félelmet gerjesztő csendben levezőrej hallatszik; sötét árnyat látunk; végre kibontakozik egy emberi alak, mely földre huzódva óvatosan körültekint, meg-meglapul, fölegyenesedik s lassu léptekkel, de mégis elég

gyorsan egy hihetőleg még nappal kiszemelt, gyümölcsössel megrakott fa alatt megállapodik; itt ismét hallgatódzik és miután meggyőződött, hogy észrevétlenül sikerült az akácfasövényen át a „paradicsomig“ lopódznia, bátorságot, erőt és saját énjének eddigi körültekintős a viszonyoknak teljesen megfelelő ügyességével megelégedve, munkához fog. Sárga barackot szed.

Megtölti zsebeit. Duzzad a magával hozott tarisznya. Sietésében még meg is feledkezett a szép szemű gyümölcsöt megízlelni. Hiába, munkaközben nem jól esik az étel. De még is kóstoljuk meg. Enni kezd. Evés közben fejbólintással dicséri a barack édességét, kitűnő zamatját; no még egyet, azután el innen. Kedvez a szerencse. A holdvilág olé egy felhő vonult. Mint fog örülni Juliskám, ha ily édes barackkal állítok ablaka alá. Még csók lesz a jutalma . . . . .

Egy bagoly ijesztő csúvicolással zavarja az eddigi csendet. Gyorsan lenyeli falatját, felkapja megnehezedett tarisznyáját és indulni készül; de az alig lenyelt falat alig érkezett rendeltetési helyére, gyomrában egy gyenge jaj felel a csendes szárnymozgatással tovaszálló bagoly hangjára.

Egy újabb jaj s a pomologus azt sem tudja, a hátán fityegő tarisznyájához vagy hasához kapjon-e. Valóságos hányás nélküli kolera! A hányás társműködése legfokozottabb mértékben csizmaszarig, bokáig alkalmatlanokodik. Forrás, csermely, patak . . . valóságos Tisza — árviz idején!

A gyomor és belek összes tartalma egy tilosban evett barack előtt — mint nyúl az agár előtt — igazi tatárfutást véggez, végig rohanva a gyümölcsész lábszárain; borzalmas nyomokat hagyva maga után!

No ez se megy többet barackot lopni.

Az oleum-kroton rögtöni működése — keserű sárga gyümölcsöt termelt.

Ez eseményt megtudja az egész fala és kertünkben nem lop senki többet semmiféle gyümölcsöt; de még ha valakit megkínálunk, az félve eszi meg; de meg se eszi addig, míg nem biztosítottuk arról, hogy nincs megkenve.

A gyümölcs őrzi a kertet!

Ebner Sándor.

A fecske nem ellensége a méheknek.

A fecskék nyári napokon igen gyakran röpdösnek a méhesek körül és nem egyszer láthatni, amint valami után kapkodnak. Ez okozhatta leginkább azon véleményt, hogy a méhek ellenségének tartják. Első pillanatra csakugyan azt hiheti az ember, hogy ilyenkor méhecskét fogdos; de ha jobban utána nézünk a dolognak, akkor tapasztalandjuk, hogy a fecskék a méhes közelében nem a dolgos méhek, hanem herék után kapkodnak.

Hogy a fecskék csakis heréket fogdosnak, bizonyítja legelőször az, mert sohasem a reggeli órákban, hanem csak dél felé és a délutáni időben, a midőn a herék is kiröpülnek, kerülgetik a méhest. Továbbá, ha a fecskéknek a méhes körüli szalldogálását megfigyeli, látni fogja, hogy a dolgos méhek miképp veszik azokat üzöbe, és a fecskék ilyenkor mint iparkodnak csi-

porva üldözőket kikerülni! Alkalmastint tapasztalták, hogy ezen, szuronynyal ellátott kis harcossal nem tanácsos birkózásba ereszkedni! Ha tehát a fecske csakugyan méhecskéket akarna fogdosni, ily alkalommal legkönnyebb módon bírná azokat elkapni!

Legjobban bizonyíthatják a fecskék ártatlanságát kísérleteim.

Egy alkalommal egyik méhészbáratomat látogattam meg, ki méhesét (tanyán) állította fel. Többek közt, amint kedves dolgozóinkról beszélgetünk, figyelmeztetett barátom, hogy neki úgy tetszik, mint ha a fecskék künn a tarlókon — „a melyek egészen fehérek voltak a tisztos-fű virágoktól (Stachy) és melyekből a méhecskék nagy mennyiségben hordták a mézet“ — nagy kárt okoznak neki. Állítását avval támogatta, hogy több fecske folyton a tarló fölött röpdös és minduntalan valami után kapkod. Rövid megfontolás után elhatároztuk, hogy azon leszünk: egy-két fecskét ott a tarlókon lelőni s a dolog mibenlétéről közelebbi meggyőződést szerezni. Meg is történt. A midőn három lelőtt fecskének a gyomrát felbontoztuk és azt figyelmesen megvizsgáltuk, méhecskének még csak nyomát sem találtuk benne, hanem minden fecskének gyomra tele volt apró kékeszöld legyececskével, a mely legyececské meg lehetős mennyiségben voltak láthatók a tarlókon. Ezzel barátom aggodalma, hogy a tarlók fölött szalldogáló fecskék méheket fogdosnak, egészen eloszlott.

Még biztosabb bizonyítékul szolgáljon a múlt nyár folyamában tett kísérletem.

Történt, hogy egy szép derült napon kúpos kaptárainból, melyek nagyobb része rajzásra készen állt, egymásután 2 első és 3 másodraj kirepült. A másodrajoknál (mint egyáltalán az utórajoknál), ami különben minden tapasztalt méhészt előtt ismeretes dolog, rendszeren sok here is szokott kirajozni. Az említett napon tehát sok fecske szalldogált a rajok között és folyton fogdosnak valamit és a midőn a rajok már be is voltak fogva, még miadig körülröpdösték méhesemet.

Noha már tökéletesen meg voltam győződve, hogy a fecske a méheknek nem ellensége, mégis megejtém a következő kísérletet. Kaptárainból kifogtam egy marék herét, oda álltam mintegy tíz lépésnyire méhesemtől és a kezemben levő herékből egyet egész erőmmel fellöktem a levegőbe. Alig hogy a feldobott here szabadnak érzé magát és a magasban repülni készült, ott termelt egy fecske és a legközelebbi pillanatban már lenyelte. Ugyanaz történt a többi kezemben levő herékkel is, mindegyiket elfogta egy-egy fecske. Ezt én több napon át gyakoroltam, — fecskéim ezáltal annyira hozzá szoktak a gyakorlathoz, hogy a későbbi napokon — amint észrevették, hogy méhpavillonom körül forgolódom — ott termettek és lesték a feldobott heréket. Utolsó időben annyira megszeliődtek, hogy majdaem kezemből vették ki a heréket, miket az ujjaim közt fölvettem.

Már most kérdem, ha a fecskék csakugyan méheket fogdosnának: minek lestek folyton csak arra, míg én egy herét prédára nyujtok; miért nem fogdosták az ezrivel körülöttük repdeső dolgos méheket?

Ugy hiszem, hogy enél több bizonyíték nem szükséges arra, hogy a fecskék a méhek ellenségei sorából kitöröltesse- nek s a méhészetre inkább hasznosaknak tartassanak, miután a többnyire fölösleges heréket pusztítják, s ezáltal nem csekély méz megtakarításához járulnak hozzá. Figyelembe ajánlom igen tisztelt méhésztársaimnak kísérletem ismétlését, a midőn állításomat tökéletesen valónak fogják találni! Így tehát ne üldözzük a fecskéket, hanem inkább vegyük oltalmunkba, miután azok csakis kárteknő és alkalmatlan rovarokkal táplálkoznak. Hogy azonban néha-néha nem fognak-e egy-egy nászrepülésre ki- induló királynét is el, azt gondolván, hogy here, arról a jövő évben remélek meggyőződést szerezni, s akkor tapasztalataimat is közzé tenni.

(„Méh. Lapok.“)

Jakobb József.

EGYVELEG.

— **Hibaigazítás.** Julius 10-éről kelt lapunk tévesen a 29-ik számot viselte, mit 28-ra kérünk helyreigazítani.

— **Értesítés.** Az erdélyi gazdasági egylet titkári hivatala folyó július hó 16-ától további intézkedésig hétköznapokon 9—12 és 3—6 óráig; vasár- és ünnepnapokon pedig 9—12-ig tarja hivatalos óráit.

Kolozsvárt, 1883. július hó 15-én.

Elnöki megbizásból:

Gamauf Vilmos,
egyleti titkár.

— **Állatkiállítás.** A marostordamegyei gazdasági egylet által fehér, erdélyi fajú szarvasmarha állatkiállítás rendeztetik 1883. július hó 29 napján, délelőtt 10 órakor Nyárad-Szereda községben, mely alkalommal felerészben állami adományozásból, más részben az egylet saját pénztárából száz forint jutalom osztatik ki az arra érdemeseknek találandó állatok tulajdonosai között és pedig:

1. Egy éves tehén és ökör borjakért két-két díj 5 és 3 frt = 16 frt
  2. Két „ „ „ „ „ „ „ 8 és 5 „ = 26 „
  3. Három „ „ „ „ „ „ „ 10 és 6 „ = 32 „
  4. Legszebb borjas teheneért két díj 16 és 10 „ = 26 „
- Összesen 14 díj 100 frtban — A kitűzött díjakra versenyezhetnek mindazon megyei tulajdonosok, kik 30 holdnál nagyobb földbirtokkal nem bírnak, mely körülményt, valamint azt, hogy a versenyző állat a kiállítónak saját nevelése: hiteles községi bizonyítvánnyal kell igazolniok. Nagyobb birtokosok szintén pályázhatnak az egyleti díszokmányra. A bíráló bizottság a helyszínén mondja ki végérvényes határozatait és osztja ki a kitűzött jutalmakat. — A marostordamegyei gazdasági-egylet válsztmánya.

Maros-Vásárhelyt, 1883. július hó 8-án.

Báró Apor Károly,

elnök.

Deák Lajos,

titkár.

— **Értesítés.** A magyar korona területén foglalkozó gazdatisztek és erdészek segélyegyesülete által életbe léptetett állomás-közvetítő osztály — elfogad minden körébe tartozó bejelentéseket és kéri ugy a földbirtokos, mint a bérlő urakat, hogy az üresedésben lévő állomásokat az egyesületi irodának (Budapest, papnövelde-utca 6.) jelentsék be. Állást kereső tag urak sziveskedjenek beküldeni bizonyítványaik másolatát, hogy előforduló esetekben őket ajánlhassuk. E közvetítésért költség nem terheli sem a földes urat, sem a folyamodó egyesületi tagot, — mivel ezen intézménynek főczélja az, hogy a földbirtokos és bérlő urak támogatását a tag urak javára ezen uton is kinyerje. —

Krocsák G. Emil,
az egyesület ügyvezetője.

Felelős szerkesztő: GAMAUF VILMOS.

H I R D E T É S E K.

HERZ ÁRMIN

Budapest, V. Béla-utca 2. sz.

Ajánlom a magas uraságoknak, földbirtokosok és kereskedőknek az aratás, valamint minden idényre gazdagon felszerelt raktáromat

disznózsir és szalonna nemüekben

milyenek: **pörkölt- és fehértábla-szalonna**
paprikás- és kenyér-szalonna.

Megrendeléseket legjutányosabb napi áron és legpontosabban végzek; árjegyzékkel szivesen

(13)

rendelkezésre állok.

(1—3.)

Haszonbéri hirdetés.

A kolozsvári határon 100 hold szántó és 21 hold kaszáló 1883. november 1-től kezdve több évekre **haszonbérbe kiadó**, a szántókból 30 hold háromszor megszántva vetés alá készen adatik át, a birtok gazdasági épületekkel is el van látva.

Értekezhetni Kolozsvárt, feleki-utca 3-ik ház sz. a. a tulajdonossal.

Szász Ádám.

(14.)

(1—3.)

PIACZI ÁRAK.

A heti vásár		Egy hectoliter						100 kilo		1 köb- meter	1 kilo marha- hús	
helye	napja	tiszta buza	elegy buza	rozs	árpa	zab	török- buza	széna	szal- ma	tüzifa		
k r a j e z á r o k b a n												
Balázsfalva	julius	5	550	425	400	—	300	400	—	—	260	40
Bánfi-Hunyad	junius	26	700	600	500	—	200	500	—	—	160	40
Besztercze	julius	10	650	500	—	—	280	475	400	210	320	36
Brassó	julius	13	650	530	410	330	235	440	325	320	240	44
Csik-Szereda	julius	11	750	600	500	425	300	550	200	80	200	36
Deés*	julius	3	760	680	580	320	370	640	600	240	320	40
Déva*	julius	14	1000	815	755	—	350	635	200	90	230	40
Dicső-Szent-Márton	julius	11	600	420	420	—	275	400	380	280	200	44
Erzsébetváros	julius	14	650	500	450	—	300	450	300	180	250	44
Fogaras	julius	6	650	—	400	—	225	475	200	160	215	42
Gyula-Fehérvár	julius	14	650	500	450	—	300	450	200	—	245	46
Gyergyó-Szent-Miklós	julius	14	840	700	500	450	350	550	300	—	160	40
Hátszeg	julius	2	750	720	530	350	270	530	150	20	300	42
Kézdi-Vásárhely	julius	12	640	500	460	400	270	510	440	120	300	40
Kolozsvár	julius	12	660	—	450	—	210	425	400	190	300	48
Maros-Ludas	május	25	600	500	500	—	250	430	—	—	300	44
Maros-Vásárhely	julius	12	570	410	460	360	225	420	350	200	450	44
Medgyes	julius	5	605	550	450	—	275	435	210	110	235	40
Nagy-Enyed	julius	12	625	500	400	—	300	425	500	180	230	44
Nagy-Szeben	julius	13	680	560	460	—	280	500	240	180	280	44—46
Nagy-Várad	julius	10	695	545	495	370	265	445	460	270	350	52
Segesvár	julius	12	660	470	460	—	250	460	200	130	160	44
Sepsi-Szent-György	julius	16	640	600	460	300	230	500	300	180	200	44
Szamosujvár	julius	16	650	510	550	—	230	470	200	80	246	40
Szász-Régen	julius	12	500	335	425	—	230	430	320	110	240	40
Szász-Sebes	julius	12	700	550	475	—	325	425	140	140	240	44
Szászváros	julius	14	710	590	510	—	290	490	200	70	210	40
Székely-Udvarhely	julius	10	700	510	450	—	250	500	260	50	280	40
Szilágy-Somlyó	julius	13	585	490	420	—	180	490	300	150	300	40
Teke	julius	9	600	500	450	—	220	450	200	20	300	40
Torda	julius	14	550	425	450	350	225	420	150	15	250	44

A *-al jegyzett árak metermázsára vonatkoznak.

Az „Erdélyi Gazda“ hirdetési díjtáblája.

Árszabály tér szerint		szert hirdetésnek belyeggel együtt																			
		1		1-3		1-6		1-12		1-18		1-26		1-36		1-40		1-52			
		frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr
1/16 oldal	teljes ára	7	30	20	90	36	80	68	60	100	40	127	20	149	—	170	80	192	60	225	60
	25% elengedés	5	55	15	90	28	05	52	35	76	65	97	20	114	—	130	80	147	60	173	10
3/16 oldal	teljes ára	4	30	10	90	19	80	36	60	53	40	67	20	79	—	90	80	102	60	120	60
	25% elengedés	3	30	8	40	15	30	28	35	41	40	52	20	61	50	70	80	80	10	94	35
4/16 oldal	teljes ára	3	30	6	90	10	80	20	60	29	40	37	20	44	—	50	80	67	60	68	60
	25% elengedés	2	55	5	40	8	55	16	35	23	40	29	70	35	25	40	80	46	35	55	35
2/16 oldal	teljes ára	2	30	3	90	6	80	12	60	17	40	22	20	27	—	30	80	35	60	42	60
	25% elengedés	1	80	3	15	5	55	11	35	14	40	18	45	22	50	25	80	29	85	35	85
1/16 oldal	teljes ára	1	30	2	90	4	80	8	60	11	40	15	20	18	—	20	80	24	60	29	60
	25% elengedés	1	05	2	40	4	05	7	35	9	90	13	20	15	75	10	30	21	60	26	10

Mellékletek 100 darabonként 1 forint 50 kr-ával számíttatnak.

A hirdetés szövegét a t. megrendelők minden külön díj nélkül tetszés szerint akárhányszor változtathatják.

Egyletünk t. tagjai és lapunk t. előfizetői 25% vagyis egy negyedrészt

engedményben részesülnek, ha hirdetésük beküldésekor tagsági vagy előfizetői minőségükre hivatkoznak.

Nyomatott Gámán János örökösainél, közép-utca Minorita-épület.